

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

OFFERING RITUALS AND RILIGIOUS BELIEF :
A CASE STUDY OF WAT MANGKORNKAMALAWAS, BANGKOK METROPOLIS

Miss Pacharawan Rathanapan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Anthropology
Department of Sociology and Anthropology
Faculty of Political Science
Chulalongkorn University
Academic Year 2000
ISBN 974-13-0116-2

พัชรวรรณ รัตนพันธุ์ : พิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้และความเชื่อทางศาสนา : กรณีศึกษาวัด
มังกกรมลาวาส ถนนเจริญกรุง กรุงเทพมหานคร

(OFFERING RITUALS AND RELIGIOUS BELIEF: A CASE STUDY OF WAT
MANGKORNKAMALAWAS, BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา: รศ.ประสิทธิ์
สวาสดีญาติ, 179 หน้า. ISBN 974-13-0116-2

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาบทบาทของการเซ่นไหว้ และความเชื่อทางศาสนา
ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการเซ่นไหว้ ศึกษาระบบสัญลักษณ์ในการเซ่นไหว้ และเข้าใจระบบคิดของ
ผู้ไหว้ ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาแบบมานุษยวิทยา ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์
อย่างไม่มีส่วนร่วม และอย่างมีส่วนร่วม และทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อที่จะนำข้อมูลต่าง ๆ
เหล่านั้นมาเขียนวิเคราะห์ โดยแบ่งกรณีศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ พระและบุคคลที่มีความ
ความรู้ในรายละเอียดเกี่ยวกับการเซ่นไหว้ ศาสนา และความเชื่อเป็นอย่างดี กลุ่มที่สองคือ ผู้ที่มา
ประกอบพิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้ที่วัดมังกกรมลาวาส (เฉพาะกรณีที่มีเครื่องเซ่นไหว้มากกว่าการนำธูป
เทียนมา) เพศหญิง 5 คน เพศชาย 5 คน อายุ 35 ปีขึ้นไป และได้ประกอบพิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้ที่
วัดมังกกรมลาวาสอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป

ผลการศึกษาพบว่า ในการศึกษาเรื่องพิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้และความเชื่อทางศาสนา มี
ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้คน โดยผู้คนที่นำเครื่องเซ่นไหว้ไปที่วัดมังกกรมลาวาสนั้นต่างมี
ความศรัทธาและความคาดหวัง บางคนมีความคาดหวังในความสบายใจในการนำสิ่งของต่าง ๆ มาทำ
พิธีเซ่นไหว้ โดยมีความเชื่อว่า เมื่อนำของไปเซ่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือ เป็น มงคลแก่ตนเองและ
ครอบครัว สามารถปกป้องผองภัยให้พ้นภัยอันตรายได้ มีความสุขทางด้านจิตใจ ยิ่งเมื่อประสบกับ
ความสำเร็จ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เป็นผลให้ความเชื่อมั่นในความคาดหวังมีเพิ่มมากขึ้น
กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่นำเครื่องเซ่นไหว้มาไหว้ตอบแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยบนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น ๆ
ให้ลดบันดาลให้สมหวังในสิ่งที่ขอ หรือพ้นจากความทุกข์ในเรื่องต่าง ๆ และในที่สุดเมื่อสมหวังในสิ่ง
ที่ได้บนบานไว้นั้น จึงนำของมาเซ่นไหว้ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นการตอบแทน

ผลการศึกษายังพบอีกว่า พิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เกิดจากความเชื่อและจาก
ประสบการณ์ของมนุษย์ที่สร้างสมมายาวนาน หากความเชื่อถือมีความมั่นคงมากขึ้น และประสบ
การณ์ตรงได้เห็นเป็นประจักษ์ว่า สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจได้ ผู้คนก็จะทำพิธี
กรรมเครื่องเซ่นไหว้ต่อไป

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาลายมือชื่อนิสิต พัชรวรรณ รัตนพันธุ์
สาขาวิชา มานุษยวิทยาลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา 2543ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

418 11568 24 : MAJOR ANTHROPOLOGY

KEYWORD: OFFERING RITUALS / RELIGIOUS BELIEF

PACHARAWAN RATHANAPAN: OFFERING RITUALS AND RELIGIOUS BELIEF: A CASE STUDY OF WAT MANGKORNKAMALAWAS, BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. PRASIT 179 pp. ISBN 974-13-0116-2

The Objectives of this thesis are to study the roles of offering rituals and religious belief, the detail and the symbolic system of the offerings, and the cognition of the offeres. This study applied anthropological techniques of research. Participant and non - participant observation and in - depth interviews were performed with 2 groups of subjects. The first group consisted of monks and laymen who were experts in the offering rituals. The second group was the regular offerers who came to make merit with more than just candles, joss sticks, and flowers at Wat Mangkomkamalawas at least 5 years long. This second group was 10 male and female offers who were over 35 years old.

The study found that both offering rituals and religious beliefs were important to human way of life. People brought the offerings to Wat Mangkomkamalawas with faith and expectation in their mind. Some believed that with their offerings, they would receive happiness and success in return. The other came to makeee offerings to sacred deities after their desired objectives were fulfilled or their suffering were relieved.

The study also revealed that the practice in offering rituals to sacred deities stemmed from the belief and accumulated experiences long time in the past. The offering rituals would be performed as long as the offerers were convinced of the mental - gratifying function of it.

Department... Sociology and Anthropology..... Student's signature พิชัย วรรณสาร ธีระนันทน์
Field of study... Anthropology..... Advisor's signature [Signature]
Academic year... 2000..... Co - advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยการแนะนำให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวาสดีญาติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนแนะแนวความคิดในการจัดทำ วิทยานิพนธ์ตลอดมา ซึ่งข้าพเจ้าขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน เป็นอย่างสูง ในการเสียสละเวลาและคอยดูแลเอาใจใส่ในงานวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบลง ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุวินทร์พันธุ์ กรรมการสอบ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ หลวงจีนวินัยธร ณ วัดมิ่งกรมลาวาส ที่สละเวลาเพื่อให้ความร่วมมือในการให้ความรู้ด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับวัดมิ่งกรมลาวาส รวมทั้งเพชรที่ช่วยไปเป็นเพื่อนในการ เก็บข้อมูลภาคสนาม และเพื่อนๆ โดยเฉพาะจรรย์ หน้อย ต้น ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน รวมทั้งกำลังใจจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่กรุณาให้ทุนสนับสนุนการวิจัยส่วนหนึ่ง

ขอขอบพระคุณ คุณยาย คุณแม่ ที่ให้กำลังใจตลอดเวลา และคอยไต่ถามถึงความคืบหน้าในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และที่ขาดไม่ได้ ขอขอบพระคุณคุณพ่อมากคะ ที่ช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการให้กำลังใจเสมอมา ให้อุปการะในการศึกษา ให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ลูก ซึ่งไม่สามารถประเมินค่าได้ ลูกขอทูลขอพระคุณท่านทั้งสาม คุณยาย คุณพ่อ และคุณแม่ มาก ๆ ค่ะ

พัชรวรรณ รัตนพันธุ์

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
รายการตารางประกอบ.....	ฅ
รายการแผนภูมิประกอบ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา	4
สมมติฐานในการวิจัย	4
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	5
ระเบียบวิธีวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
วิธีการรวบรวมข้อมูล.....	6
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	7
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัย	7
วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของวัดมิ่งกรมลาวาส	21
ประวัติความเป็นมาของวัดมิ่งกรมลาวาส.....	21
การศึกษาและการเผยแพร่.....	23
ประวัติคณะสงฆ์จีนนิกาย	24
ระเบียบการบริหาร.....	27
สถาปัตยกรรม.....	29
แผนผังวัดมิ่งกรมลาวาส.....	31
แผ่นป้ายจารึก.....	31
✓ โครงสร้างการบริหารวัดมิ่งกรมลาวาส.....	32
ลักษณะที่ตั้งและการคมนาคม.....	33

✓	แผนผังบริเวณวัดมิ่งกรมลาวาส	34
	กิจวัตรประจำวันของพระและเณร.....	35
	การแต่งกายระหว่างพระสงฆ์ไทยและพระจีนพุทธศาสนิกชนมหายาน.....	36
	ประวัติความเป็นมาของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัด.....	36
บทที่ 3	วันสำคัญทางพุทธศาสนิกายมหายานในรอบ 1 ปี.....	49
	พิธีกรรมสำคัญที่ทางวัดมิ่งกรมลาวาสเป็นผู้จัด.....	50
	พิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้.....	59
	เครื่องเซ่นไหว้สำหรับไหว้เจ้า.....	62
	ขนมที่ใช้ในงานมงคล.....	65
	ที่บริจาคยาฮั่วท้อเขียนชื่อภายในวัดมิ่งกรมลาวาส.....	67
	หลักปฏิบัติพิธีกรรมในพุทธศาสนามหายาน.....	67
	สมณบริหารในจีนิกาย.....	70
	สาธารณูปกรณ์ในศาสนพิธี.....	75
บทที่ 4	ผลการศึกษา	77
	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกพระและเจ้าหน้าที่ ที่ปริกษาวัด	77
	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ที่มาประกอบพิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้.....	86
บทที่ 5	วิเคราะห์พิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้ สรุปลงและข้อเสนอแนะ.....	103
	วิเคราะห์พิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้.....	103
	สรุป.....	121
	ข้อเสนอแนะ.....	124
	รายการอ้างอิง	125
	ภาคผนวก.....	128
	ภาคผนวก ก.	129
	ตารางการไหว้เจ้า.....	129/1
	ภาคผนวก ข.	140
	วัดจีนและศาลเจ้าจีนในประเทศไทย.....	141
	ความเป็นมาของทำนองสวดธรรมสังคีตในคณะสงฆ์จีนิกาย.....	152
	ทำเนียบวัดและสำนักสงฆ์ฝ่ายจีนิกาย.....	155
	ภาคผนวก ค.	157
	ตำนานการกินเจ.....	158
	ภาคผนวก ง.	163
	ภาพแสดงลักษณะทางกายภาพวัดและอาหารเครื่องเซ่นไหว้.....	164
	ประวัติผู้วิจัย.....	179

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การตีความหมายของประเภทกระดาษเงิน / ทอง.....	113
2	การตีความหมายของขนมที่ใช้ในพิธีกรรม	114
3	การตีความหมายของอาหารประเภทผลไม้.....	115
4	การตีความหมายของอื่น ๆที่ใช้ในพิธีกรรม.....	116

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ระเบียบการปกครองบริหารงานคณะสงฆ์จีนนิกาย.....	28
2	หลักการบริการคณะสงฆ์จีนนิกายของวัดมิ่งกรมลาวาส.....	29
3	ระเบียบการปกครองบริหารคณะสงฆ์จีนนิกาย.....	29
4	ทางเข้าวัดมิ่งกรมลาวาส.....	164
5	พระประธานสามองค์.....	165
6	บริเวณภายในวัด.....	166
7	โรงเจภายในวัด.....	167
8	อาหารเครื่องเซ่นไหว้.....	168
9	อาหารเครื่องเซ่นไหว้.....	169
10	โรงเรียนมิ่งกรมลาวาสวิทยาลัย (ภายในวัด).....	170
11	ขนมจันอับ.....	171
12	กาก้วย นึ่งก้วย ซาลาเปาชีวท้อ.....	172
13	สร้อยมุก แป้งผัดหน้า.....	173
14	ธูป เทียน น้ำมัน.....	174
15	หิ้งเตี้ย (กระตาดเงิน/ทอง).....	175
16	ส้ม.....	176
17	ชุดแพ้ว.....	177
18	เทียนเก้าอี้ กิมหนึ่งเต้า ค้อชืดอกบัว.....	178